

Med våren väcks lusten att ge sig ut i världen. Se nya länder, uppleva nya saker. Nedsatt hörsel är inget hinder för att göra spännande äventyr – lite noggrannare planering är vad som behövs.

På följande sidor kan du läsa om sex hörselskadade personer som begett ut i världen på annorlunda strapatser.

TEMA: **ÄVENTYR** »

Från Vimmerby till Manhattan

Jonas Carlsson räds inte högt tempo

DEN KÄNDA RESTAURANGEN Aquavit i New York har nyligen fått förstärkning av en ung kocktalang från Vimmerby i Småland. Under ett helt år ska Jonas Carlsson, 21, drillas av stjärnkrögaren Marcus Samuelsson.

Några dagar innan avresan var Jonas Carlsson, som är gravt hörselskadad sedan barndomen, inte särskilt nervös inför utmaningen.

– Det ska bli kul att komma iväg. Det har varit jobbigt med alla papper som ska

fyllas i och skickas till rätt ställe, men nu är allt äntligen klart, berättar han.

Restaurangmiljö brukar annars vara jobbig för personer med nedsatt hörsel. Det är mycket slammer med kastruller, porslin och glas. Att arbeta som kock är stressigt och det gäller att uppfatta beställningarna korrekt, men Jonas tycker att det fungerar bra.

– Jag hör inte fläktar, skrammel och sorl. Det är en fördel att jag slipper oljuden som andra störs av. Däremot måste jag kunna avläsa för att höra vad kollegerna säger. Jag är noga med att se på den som pratar och jag upprepar beställningarna.

– De eventuella tabbar jag gör när det är som mest stressigt, hade jag gjort ändå även om jag hört bra, säger han.

Tävlingsrutin

Det skulle inte falla honom in att låta hörselskadan hindra honom.

– Det var många som tyckte att jag inte skulle gå på restaurangskola, men det var det jag ville så då gjorde jag det.

Han fick hörapparater ”för jättelängesen” och använde dem regelbundet ett tag i mellanstadiet. Sedan tyckte han att de mest var till besvär och för närvarande använder han dem inte.

Trots sin ungdom är han redan van tävlingskock. Han har bland annat vunnit tävlingen Årets Kockelev och i höstas var han med och tog brons i kock-os i Erfurt i Tyskland. I januari var han en månad i Lyon i Frankrike, där han som hjälpre och assistent hjälpte fram Sverige till silver i kock-vm. Mellan tävlingarna har han arbetat på flera välrenommerade krogar.

Han räknar med att det blir ett tufft år i New York.

– Ja, det är väldigt annorlunda att jobba i USA. Jag gör det här för att bli en bättre kock.

ULRIKA NILSSON

FOTO: MATTIAS BERGÅ

”I oväder skakar det inte bara – planet kastas runt”

Johan Hammarström om skräckflygningen över Thailand

JOHAN HAMMARSTRÖM, 32, blev 2006 den förste hörselskadade piloten att flyga jorden runt i ett lätt flygplan.

Målet med flygningen, World Flight for Hearing, var också att uppmärksamma hörselskadade och hörselskadades situation. Själva flygningen tog drygt fem månader att genomföra men betydligt längre tid att planera.

– Det är tur att jag inte visste hur mycket jobb det skulle bli, då kanske det inte hade blivit av, säger Johan.

Tre år av förberedelser

Han berättar att det under tre år gick åt många nätter och helger till förberedelser. Inte bara för honom själv och hans medpiloter Martin Håkansson och Henrik Ejderholm.

– Det är många andra som har hjälpt till och har backat upp oss. Bara att få klart med alla tillstånd för vår färdplan var väldigt mycket mer jobb än man kan tro och det var mycket byråkrati i många länder att ta sig igenom, säger han.

Blev flygningen som du tänkt dig?

– När vi planerade reflekterade jag inte så mycket. Det var ett projekt som skulle genomföras. Det var först när vi skulle lyfta och jag blev intervjuad i radion som det på allvar slog mig: ”Vad är det jag har gett mig in på?”

– Det har överträffat förväntningarna för min del. Vad jag framför allt inte trod-

de var att det skulle bli så många föreläsningar (över 250). Jag är egentligen ganska blyg.

Johan tycker att det var tufft att höra vad flygledarna sa i många länder.

– Men det tyckte Henrik och Martin som är hörande också. Och jag hade jag inte hört dåligt så hade jag aldrig kunnat hitta tillräckligt med sponsorer för att flyga jorden runt. Det är skönt att ha kunnat använda hörselskadan till något!

Kan du berätta om några äventyr?

– När vi flög från Calcutta i Indien till Thailand kom vi iväg väldigt sent och hamnade i ett åskväder i mörker. Då var vi rätt skräddade. Vi hade en elektrisk åskdetektor, men den var trasig så vi fick ”fattigmansnavigera”, det vill säga en fick sitta och spana efter de värsta blixterna. Och mitt i ett kraftigt oväder i ett litet plastplan så skakar det inte bara, utan planet kastas runt. När vi landade i Thailand efter 6–7 timmar var det en härlig känsla.

– Vid ett annat tillfälle, på väg till Mexiko, höll vi på att flyga in i ett berg eftersom kartan inte stämde med verkligheten. Det var molnigt och vi såg ingenting, det var som att flyga i mjölk. Som tur var fick vi kontakt med en flygledare som kunde hjälpa oss med radar-täckning. Men under ett antal minuter var det väldigt läskigt att inte veta om vi skulle lita på flygledaren eller på kartan. Det visade sig att det var ett stort företag

som hade ett fel i sina kartor. De tackade oss sen, men det var lite halvkul att hjälpa till med livet som insats.

Projektet har även fått till följd att Johan har bytt arbete.

– Jag kände att jag ville jobba med något inom hörselbranschen, säger Johan som nu jobbar som säljare för det företag som var huvudsponsor för resan.

Han är nu i gång med ett annat stort projekt. Han ska färdigställa en flygby i Siljansnäs i Dalarna, Siljan air park. Tanken är att det också ska bli en turistattraktion med ett flygmuseum och flyguppvisningar av Siljan flying circus.

– Det är ett temaboende där man samlas kring ett gemensamt intresse, i vårt fall flygning, säger Johan Hammarström som är ordförande i samfällighetsföreningen.

– Det finns 44 tomter och det är ett internationellt projekt med ägare från tio olika nationer. Nu är det i princip klart och vi kommer att ha invigning av flygbyn på midsommarafton.

– Förhoppningen är att det i framtiden ska bli en attraktion i stil med Dalhalla eller Tomteland.

STEFAN ANDERSSON

Fotnot: Totalt har cirka 200 jorden-runt-flygningar gjorts med lätt flygplan och detta var den första med skandinavisk besättning och den första med ett plan med dieselmotorer.

I april åkte Sara Selling, 25, från Unga Hörselskadade till Laos för tre månaders arbete som volontär. Auris intervjuade Sara inför avresan.

Sprider kunskap om hörselskador i Laos

SARA SELLING ÄR GRAVT hörselskadad på båda öronen och använder alltid hörapparat. Hon bor i Örebro och har nyligen avslutat sina studier till lärare. På uhlaos.blogg.se/saras skriver hon om arbetet och livet i Laos. Där lägger hon också ut bilder och filmklipp.

Vad är det du ska göra?

– Jag ska åka till Laos huvudstad Vientiane tillsammans med Erik Knutsson (även han UH-volontär, red:s anmärkning) och hjälpa döv- och hörselskadegruppen inom organisationen LDPA, Lao Disabled People's Association, som finns där. Vi ska stödja LDPA:s döv- och hörselskadegrupp och ge dem verktyg och kunskap så att de kan utveckla sin organisation vidare till att både bli starkare och mer självständiga.

Är du en äventyrlig person?

– Jag vet inte om jag kan kalla mig "äventyrlig", men jag tycker om att testa nya saker och lära mig nya saker, även om jag oftast tar det säkra före det osäkra. Jag ska ju åka iväg till ett land jag aldrig varit i förut och jobba, så lite äventyrlig kanske jag är.

Är det något du är orolig för?

– Nej egentligen inte. Jag är beredd på att det kan bli jobbigt emellanåt, men det får vi lösa allt eftersom problemen dyker upp. Det finns så klart en oro för att inte kunna höra och hänga med i diskussionerna. Det är en oro som ständigt finns med mig i och med att jag har gravt nedsatt hörsel på båda öronen, men det slutar oftast med att det fungerar rätt bra.

Som hörselskadad, är det något särskilt du tycker är jobbigt?

– Visst finns alltid en "rädsla" när jag ringer till något nytt ställe för att jag inte ska höra vad den som svarar säger men det har hittills gått hur bra som helst. Det gäller att våga. Det är inte hela världen om man inte hör. Vi har med oss slingor och de kommer förhoppningsvis vara till god hjälp.

Tror du det är svårare för hörselskadade att bege sig ut på volontärprojekt, långresor eller liknande?

– Jag tror att om man bara är öppen och informerar omgivningen, så är en hörselskada absolut inget större hinder. De flesta människor som jag mött i olika sammanhang är oftast väldigt nyfikna och ställer gärna frågor om min hörselskada, vad man ska tänka på i mitt sällskap och liknande. Sedan tillkommer förstås andra saker som att man måste ha med sig extra hörapparater, batterier och annan hörselutrustning eftersom man inte kan ordna sådant överallt i världen.

ULRIKA NILSSON

Vad ser du särskilt fram emot?

– Mötet med människorna, naturen och kulturen i Laos. Det är svårt att föreställa sig vad jag kommer att möta när jag stiger av planet på flygplatsen i Vientiane eftersom jag aldrig varit i Laos eller i Asien överhuvudtaget. Mötet med hörselskadade är jag särskilt spänd inför. Jag har många frågor och funderingar; hur har dom det? Hur fungerar det med hjälpmedel där? Teckenspråket? Det jag hört är inte alltför positivt och det känns därför bra att få åka dit och förhoppningsvis kunna hjälpa dem på något sätt.

Sara Selling.

FOTO: PRIVAT

Djuren kom nära. "Man sticker inte ut armar, ben eller fingrar utanför bilen". Leif sitter längst bak i jeepen.

Ett unglejon på nära håll.

Efter pensioneringen har Leif Jonsson blivit en riktig äventyrsresenär med preferens för vilda djur och otillgänglig natur.

tema: äventyr >>

På spaning efter lejon i Sydafrika

Det är blicken han vill möta, de vilda djurens blick.

– När det händer så är det som om allting annat stannar upp. Man glömmer tid och rum, säger Leif Jonsson, 67, nyligen hemkommen från volontärresa i Sydafrika.

I LÄGENHETEN I SIGTUNA har Leif samlat mängder av resminnen. Den största skatten, tusentals fotografier, har han i datorn. Ändå är han ganska ny som äventyrsresenär. Det var först efter pensioneringen som suget att ge sig ut i vildmarken väcktes.

– Jag började jobba när jag var 14 år. Nuförtiden tar ungdomar ett sabbatsår och reser jorden runt. Jag får göra det nu, säger han och ler.

I många år jobbade han som logistikchef på ett dataföretag och trivdes med det. Sista året som anställd hade han 110 resdagar, men då gick resorna inom Europa. Han bodde 22 år i Köpenhamn och det var där han skaffade sina första hör-

apparater för ungefär 15 år sedan.

– Jag borde ha gjort det mycket tidigare. Det gick så långt att jag undvek möten och andra situationer där jag hade svårt att höra, berättar han.

Nu är hörapparaterna med överallt. På resorna tar de stryk av värme, damm och fukt.

– Afrika sliter på hörapparater, konstaterar han. Det händer att de lägger av, men hittills har de gått att fixa.

Skumpigt i jeepen

Leif berättar att han tar intryck av ungdomarna han möter på sina resor. Det var så han fick tips om volontärarbete. Efter nästan ett års planering drog han iväg till Sydafrika i oktober i fjol, för 2,5 månaders lejonspaning i naturreservatet Selati. Volontärernas uppgift var att kartlägga hur lejonen rör sig i området, vad de gör och hur de lever. Även lejonens bytesdjur studerades. Det blev många timmars skumpande i jeep.

Volontärerna bodde tillsammans i ett enkelt hus i reservatet, långt från städer och annan bebyggelse.

– På kvällen blev det kolsvart. Man fick

inte gå en meter utanför huset. De vilda djuren strök runt knuten.

Gruppen levde tätt inpå varandra, lagade och åt alla måltider ihop, satt i jeepen på dagarna och delade sovsalar på nätterna.

Nyfiken på livet

Deltagarna kom från olika delar av världen, var i olika åldrar (Leif var äldst) och hade olika bakgrund och behov.

– Det var jobbigt emellanåt men jag lärde mig mycket. Det krävs två "t" för att klara volontärlivet: Tålmod (för att hitta djuren) och Tolerans (för att leva så tätt inpå andra människor).

Han berättade om sin hörselskada direkt när han kom till campen. Vid tillfällena då han tvingades vara utan apparater, till exempel när de var tillfälligt ur funktion eller när regnet öste ner, upplyste han sina medresenärer om att han inte hörde något.

– Det var ingen som verkade tycka det var något konstigt med det, säger han.

Intresset för fotografering och resor har gått hand i hand. Leif har gått flera kurser i digitalfotografering för att förbättra sina kunskaper.

– Jag är en person som är nyfiken på livet och vill lära mig nya saker. Det är nog genetiskt för min 90-åriga mor är likadan, säger han och skrattar.

Svenska vilddjur

Nyfikenheten gäller inte bara resor. I somras tog han grönt kort i golf och han har nyligen gått med i Sveriges ornitologiska förening.

– Jag insåg att jag kan massor om djurlivet i Afrika, men nästan inget om vårt eget, säger han.

I höst ska han följa med på älgjakt i Härjedalen. Där hoppas han att få möta en fritt strövande björns blick.

– Eller ännu hellre en varg, säger han entusiastiskt.

Leif håller upplevelserna vid liv på hemmaplan genom att uppdatera sin sida på resedagboken.se och han håller gärna föredrag i olika föreningar.

– Jag är glad om jag kan inspirera andra att våga förverkliga sina drömmar.

ULRIKA NILSSON

Fotnot. Läs om Leif Jonssons resor på resedagboken.se. Sök på lejons, som är hans alias på sajten.

”Där uppe kände jag mig väldigt liten”

Maria Norberg om känslan på Kebnekaises topp

FÖR MARIA NORBERG, 28, har friluftslivet funnits med under hela uppväxten.

– Närmast är det min pappa som är en riktig friluftsräv. Han har tagit min mamma, min syster och mig på fjällvandringar nästan varje sommar sedan jag var fem år.

Det har uppenbarligen satt sina spår. De senaste åren har Maria hunnit med bland annat vandring och paddling på Grönland, en telemarksvecka i Abisko och en skidbestigningsvecka i Kebnekaise. Dessutom gjorde hon 2005 tillsammans med sin syster Anna en ”svensk klassiker”: Vasaloppet (9 mil), Vätternrundan (30 mil), Vansbrosimningen (3000 meter) och Lidingöloppet (30 kilometer).

Grönland och Kebnekaise

Höjdpunkterna bland hennes resor tycker hon är resan till Grönland och skidbestigningen av Kebnekaise.

– Vandringen på Grönland var mäktig eftersom isbergen är enorma och naturen slående. Under tre veckor avverkade vi tre olika vandringar och en paddling bland isbergen. Vi såg valar, myskoxar, sälar och bodde på olika vandrarhem varvat med tält.

– Skidbestigningen var en rejäl prövning för psyket. Jag är, tro det eller ej, höjdrädd och fick gång på gång testa mina gränser. När vi besteg nord- och sydtoppen åkte vi från Tarfalas fjällstuga över glaciärer i replag (grupper om fem personer fastselade i en lina som löper från första till sista person) fram till Halspasset som är en klätterspassage upp till nordtoppen. Där fick vi användning av stegjärnen och isyxorna.

– Den sista sträckan fick vi klättra en och en tillsammans med guiden som gick upp och ned och hämtade oss. Jag var nummer två och satt sedan ett tag ensam på toppen och blickade ut över 10 procent av Sveriges yta. Plötsligt kände jag mig ännu mindre på jorden!

– Vi var inte många sekunder på toppen eftersom det blåste rejält. Därifrån blev det en sträcka på skidor innan vi firade oss nedför den östra ledens klätterspassage. Allt som allt höll vi på i 13 timmar innan vi kunde avnjuta en trerätters middag på Kebnekaise fjällstation.

Maria Norberg.

Maria Norberg nedanför Kebnekaises nordtopp.

Hur har det fungerat med hörseln på dina resor?

– Jag hör absolut ingenting utan hörapparat så jag är helt beroende av den om jag ska klara mig utan teckenspråk. I kyla fungerar det bra, batterierna tar slut fortare bara, men jag tar alltid med mig massor av batterier. Brukar ha med mig en extra hörapparat också i min ”förbandsväska”. Fukt är det lite sämre med, då händer det att den slutar fungera. Rädningen är då ofta att skruva isär den eller torka den med en hårtork, det har funkat många gånger.

– När jag har varit iväg på resor har jag noga informerat gruppen vid första dagens samling hur jag ”fungerar”. Jag gick till exempel aldrig först eller sist i ett replag och jag går heller aldrig först eller sist i ”vanliga” led när vi åker uppför eller utför.

– När man är ute på sådana här även-

tyrsresor är det väldigt viktigt att dubbelkolla vad som sagts och verkligen erkänna för sig själv och de andra att du inte hör allt även om du tror det. Det är lika viktigt för din egen säkerhet som för de andras att du verkligen vet vad som gäller! Det brukar aldrig vara några problem utan det är ofta flera som kollar med mig att jag hänger med.

Lärare i Örebro

Maria Norberg kommer från Sundsvall och har en dubbelsidig grav hörselnedsättning som upptäcktes när hon var ett år gammal. Hon gick grundskolan på Kristinaskolan i Härnösand och började 1997 på RGD, Riksgymnasiet för döva i Örebro. Hon nu arbetar halvtid som gymnasielärare för döva och hörselskadede på Risbergsskolan i Örebro och halvtid som konsult åt ett bemanningsföretag.

Maria har ofta rest tillsammans med sin två år yngre syster Anna.

– Hon bor uppe i Umeå, så vi ses i princip inte mer än på loven. Hon och resten av min familj och släkt är hörande. Jag själv använder teckenspråket lika ofta som talet, om inte oftare, och är fullt teckenspråkig vilket är en trygghet när jag hamnar i situationer då jag inte orkar eller inte kan höra bra. Som exempelvis vid sådana här resor med min syster. Hon är mitt tredje öra.

Planerar du några nya resor?

– Nu i april åkte jag och Anna till Kittelfjäll för en veckas off-pist åkning. Och vi pratade faktiskt nyligen om att vi hemskt gärna skulle vilja göra den klassiska ”Haute Route” från Chamonix till Zermatt. Det kanske blir nästa resa, säger hon.

STEFAN ANDERSSON

Joakim Nilsen, 20, brinner för äventyr, resande och spännande projekt.

I höst väntar en riktigt tuff utmaning: att cykla tvärs över Sydamerika, en tur på cirka 10 000 kilometer.

Tar cykelvägen över Sydamerika

HAN SAMMANFATTAR VAD det är som lockar med expeditionen:

– Att vara på väg och att få se, smaka och lukta på nya spännande ting!

Joakim Nilsen kommer från Akershus utanför Oslo i Norge. På vänster öra har han en grav hörselnedsättning samt tinnitus och på höger öra har han en lindrig nedsättning. Han är dessutom blind på ett öga. Detta hindrar honom alltså inte från att genomföra olika äventyrliga projekt, bland annat har han cyklat genom Spanien till Marocko, liftat från Nordkap till Oslo, luffat i Mexico med mera.

Idén till resan fick Joakim och hans jämnåriga kompis Johannes Bekkhus en kylig och mulen och kall höstdag för lite över ett år sedan.

– Vi önskade oss bara bort. Vi funderade på en jorden-runt-segling, men insåg snabbt att det skulle bli för dyrt, berättar Joakim.

Korsar kontinenten

Killarna hade redan anmält sig till en språkkurs i Nicaragua i vår och med utgångspunkt från den började de lägga upp planerna för cykelprojektet.

En månads släng ”uppvärmningstur” på Kuba hinner de med innan det är dags för det riktiga eldprovet i höst.

De startar i Quito i Ecuador och cyklar sedan i sydostlig riktning tvärs över den enorma kontinenten till Buenos Aires i Argentina.

På vägen passerar de spännande platser som den sägenomspunna staden Machu Picchu och inkastaden Cusco på 3400 meters höjd över havet. I Bolivia korsar de också världens största saltslät, Salar De Uyuni och de ska se de enorma Iguazufallen, på gränsen mellan Argentina och Brasilien.

Joakim tycker att cykling är ett fan-

tastiskt sätt att resa på; billigt och lätt att få kontakt med lokalbefolkningen. Tempot är precis lagom – inte för fort och inte för sakta. De ska starta i september och räknar med att turen tar minst sex månader – om pengarna räcker. Killarna har blivit sponsrade med utrustning men söker ekonomiskt stöd för själva expeditionen.

Ingen behandlingsmetod

Joakim är van att tackla motstånd och behålla en positiv attityd. När han var fem år förlorade han synen på ett öga efter en olycka och när han var 16 började han förlora hörseln på vänster öra till följd av sjukdomen Neurofibromatos typ 2, som innebär att godartade tumörer bildas på balans/hörselnerven. Det finns ingen effektiv behandlingsmetod och hörapparat ger ingen hjälp.

Han säger att det inte alltid varit enkelt att acceptera hörsel förlusten eller att vara öppen med den. Men hans grundinställning är att allt går att lösa och att det gäller att glädja sig åt vad livet har att ge.

Följ Joakims och Johannes resa på www.get2doit.com.

ULRIKA NILSSON

Joakim Nilsen ska cykla ett halvår.